

Μήλον, ἀναγορευθεὶς δέκατος δούξ τοῦ Ἀρχιπελάγους. Ἐπὶ τέλους δὲ ὁ διαβόητος πειρατὴς Βαρκερούσιος, ναύαρχος τοῦ Σολιμάνου Β' ὑπέταξε τὴν Μήλον, μετ' ἄλλων νήσων τοῦ δουκάτου τούτου, εἰς τὴν ὀθωμανικὴν δυναστείαν, καταλύσας διὰ παντὸς τὴν Φραγκικὴν κυριαρχίαν (1).

Οἱ Μήλιοι ἀνέκαθεν ἐφημίσθησαν ὡς οἱ εἰδημονέστεροι ναυηγοὶ τῆς Μεσογείου. Ἡ νῆσος αὕτη ὑπῆρξε τὸ ὄρμητήριον πάντων τῶν λυμαινομένων τὴν Μεσόγειον πειρατῶν, καὶ ἰδίως τῶν Γάλλων, ἐξ ὧν ἀναφέρει τινὰς ὁ Τournefort. Ἐθεωρεῖτο ἡ μεγάλη ἀγορὰ τοῦ Ἀρχιπελάγους, διὰ τὰ ἐμπορεύματα ἰδίως τῶν πειρατῶν, πωλούμενα εἰς εὐτελεστάτας τιμὰς.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μήλου ἦσαν Ἕλληνες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διοικούμενοι ὑπὸ τριῶν ἐπιτρόπων κατ' ἔτος ἐκλεγομένων· μόνον εἰς καθὴς Τοῦρκος ἐστάθμευε· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ βοῦβόντας ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἕλληνας, εἰσπράττων τὸ χαράτζιον, καὶ δυνάμενος νὰ ραβδίῃ, ὡς ὁ ἀγὰς τῶν γιαντισάρων. Ἐν ἔτει 1700 τὸ ἀπὸ τῆς Μήλου πληρομένονον χαράτζιον ἀνέβαινεν εἰς πέντε χιλιάδας σκούδα, ὑπολογιζομένων πέντε σκούδων ἐπὶ ἐκάστου ἀτόμου. Ἐνεκα τῶν πειρατῶν σπανίως ἐπλησίαζον ἐκεῖ Τοῦρκοι· ὁ ἔχων διαφορὰν Μήλιος ἀνεφέρετο πρωτοδικῶς εἰς τοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς προεστοὺς, οἵτινες, ἂν ἤθελον, ἐπεκαλοῦντο καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ καδῆ, παρευρισκόμενοι καὶ οὗτοι καὶ ἀπειλοῦντες, ὅτι ἂν δὲν ἀπονεύμῃ δικαιοσύνην θὰ τὸν ἀποπέμψωσι, καὶ ζητήσωσι τὸν ἀντικαταστάτην τοῦ ἀπὸ τοῦ μεγάλου καδῆ τῆς Χίου. Ὁ ἐναγόμενος προσήρχετο, καὶ ἄνευ πολλῶν διατυπώσεων, προσεκαλεῖτο νὰ ὀρκισθῇ ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ἂν ὀφείλῃ ἢ ὄχι τὰ ζητούμενα· ἅμα ὠρκίζετο, ἔστω καὶ ψευδῶς, ὅπερ σπανιώτατον, ἔμενεν ἀκαταζήτητος, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τὸν τιμωρήσῃ, ἂν καὶ ἀπεδεικνύετο ἡ ψευδορκία, διότι οἱ ἀπλοῖκοι ἐκεῖνοι χριστιανοὶ οὐδέποτε ἐπίστευον, ὅτι ἠδύνατό τις χάριν τῶν ἐπιγείων ν' ἀρνηθῇ τὸν Χριστόν!

Ἐν Μήλῳ ὑπῆρχον δύο ἐπίσκοποι ὁ μὲν Ἕλληνας, ὁ δὲ Λατίνος. Οἱ δυτικὸι ἔζων λίαν στενοχωρημένοι, στερούμενοι τῶν πρὸς συντήρησιν ὁ κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ'. αἰῶνος δυτικὸς ἐπίσκοπος ἀποθανὼν ἄφησε τὴν μίτραν καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἅμφια ὡς ἐνέχυρον εἰς τοὺς δανειστάς του. Διὰ

νὰ κτισθῇ ἡ ἐκκλησία τῶν Γάλλων καπουκίνων ἐχορηγήθησαν χίλια σκούδα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, τὸ δ' ἐπίλοιπον τῆς δαπάνης κατεβλήθη ὑπὸ διαφόρων μὴδ' αὐτῶν τῶν πειρατῶν ἐξαιρουμένων.

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῆς Μήλου, ὅταν ὁ Κάψης ὠνευρεύθη ἵνα ἰδρύσῃ ἐκεῖ βασιλικὸν θρόνον.

Καὶ δὴ ἀποβάς μετὰ τῶν πολυαρίθμων ὀπαδῶν του ἐν Μήλῳ, κατέλυσε τὰς Τουρκικὰς ἀρχὰς καὶ αὐτοχειροτονήθη *Βασιλεὺς τῆς Μήλου!* (*S'érigea en petit Roy de Milo*, ὡς λέγει ὁ Τournefort.)

Ὁ διάσημος Γάλλος βοτανικὸς Πιττὼν Τournefort, περιηγηθεὶς ἐν ἔτει 1700 τὴν Ἑλλάδα, ἀναφέρει τὸν Κάψην, ὡς *ἀνδρεῖον καὶ μὴ ἐστερημένον οὐδενὸς τῶν πρὸς τὸ κυβερνᾶν προτερημάτων, καὶ ἀληθῶς κυρίαρχον (souverain)* (1)

Μετὰ τριετὴ ἡρεμον βασιλείαν, ὁ πλοίαρχος τουρκικοῦ πλοίου καταπλεύσας εἰς Μήλον ἐζήτησε τὸν Κάψην ἵνα τῷ διακοινώσῃ ἐπωφελεῖς προτάσεις ἐκ μέρους τοῦ μεγάλου βεζύρου. ὁ ἀπερίσκεπτος Δωριεὺς εἰσῆλθεν ἐντὸς αὐτοῦ ἄνευ τῆς βασιλικῆς· του ἀκολουθίας. Παραχρῆμα ὁ πλοίαρχος διέταξεν ἵνα τὸν συλλάβωσι καὶ ἀναπετάσωσι τὰ ἱστία. Ὀδηγηθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ τέως περίπυστος τῆς Μήλου βασιλεὺς ἐκρεμάσθη πρὸ τῆς θύρας τοῦ ἀπαισίου μπανίου. (2)

K. ΣΑΘΑΣ.

ΟΠΟΙΑ ΤΙΣ ΕΙΝΑΙ Η ΑΜΕΡΙΚΗ

ἡ

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ ΜΠΟΝΩ. (1)

Αἱ ἐν Νεοβοράκῳ ἐκκλησίαι. — Οἴκοι τινες ιστορικοί. — Staten-Island.

Ἡ πρώτη ἐν τῇ πόλει ἐπίσκεψίς μας ἀφιερώθη εἰς τὰς ἐκκλησίας, διότι ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο Κυριακὴ καὶ τὴν Κυριακὴν τρία τινα καὶ μόνον δύναται τις νὰ πράξῃ ἐν Νεοβοράκῳ ν' ἀκούῃ δηλαδὴ λειτουργίας, νὰ θάπτῃ τοὺς φίλους του καὶ νὰ σβύνη πυρκαϊάς. Εὐτυχεῖς δὲ ὅσοι δύνανται ἐν

(1) Relation d'un Voyage de Levant, par Pitton de Tournefort, Lyon, 1717. tom. 4, σελ. 176.

(2) Αὐτόθι.

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδ. 68.

(1) Sanuti, Storia, Lib. I. cap. 7. — Histoire des ducs de l'Archipel. — Tournefort, Voyage.

μιᾶ καὶ τῇ αὐτῇ Κυριακῇ νὰ ἐκπληρώσωσι καὶ τὰ τρία ταῦτα σπουδαιότατα χρέη!

Καὶ τῶνόντι τί θὰ ἀπεγίνοντο οἱ κάτοικοι τῆς ἡγεμόνος πόλεως ἐὰν ἐπεριορίζοντο εἰς τοὺς ἐπτακροσίους ἐξήκοντα πέντε ναοὺς τῶν ἐπτακροσίων ἐξήκοντα πέντε αἰρέσεων, εἰς ἃς ὑποδιαιρεῖται ἡ τῶν διαμαρτυρομένων θρησκεία, καὶ ἐὰν ἔλειπεν ἡ διασκέδασις τῆς ταφῆς τῶν φίλων καὶ τῆς ἀποσβέσεως τῶν πυρκαϊῶν; Ὁ ἔπληττον βεβαίως, ἕως θανάτου, διότι ἡ ἀδιάκοπος ἀνάγνωσις τῶν ἁγίων Γραφῶν καταντᾷ μονότονος· ἀλλ' εὐτυχῶς τὴν Κυριακὴν ἔρχεται εἰς βοήθειαν ἡ μετὰ μουσικῆς ταφὴ τῶν φίλων καὶ δύο ἢ πλείονες ἐπισυμβαίνουνται συνήθως πυρκαϊαί.

Πρὸ τῆς ὀγδόης λοιπὸν πρωϊνῆς ὥρας ὁ σὶρ Ἰάκωβος καὶ ἐγὼ εἴμεθα καθ' ὅλα ἔτοιμοι· τὴν δὲ ὀγδὸν ἀκριβῶς ἡ φοβερά κροταλοκρουσία ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ ξενοδοχείου ὅτι πεινώσι καὶ πρέπει νὰ φάγωσι θέλοντες καὶ μὴ θέλοντες. Ὅθεν καὶ ἐγὼ, ἂν καὶ ἐν Παρισίοις οὐδέποτε πρὸ τῆς μεσημβρίας προγευματίζον, τότε, χάρις εἰς τὸ εὐάγωγον τοῦ ἀνθρωπίνου στομάχου, συνεμορφώθην πρὸς τὰς ἀμερικανικὰς ἔξεις καὶ ἔφαγον τῇ ὀγδῷ πρωϊνῇ ὥρᾳ.

Εἰς τὴν τράπεζαν παρετήρησα, καθὼς καὶ τὴν προτεραίαν, πολλὰς κυρίας ἐν στολῇ χοροῦ. Αἱ Ἀμερικανίδες ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ Ἀγγλίδες ἔχουσι τὴν μανίαν νὰ γυμνώνωσι τὰς ὠμοπλάτας των, πρὸς ἐπίδειξιν τῆς λευκότητός των· δὲν παραβλέπουσι δὲ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην πρὸς τοῦτο εὐκαιρίαν· ἀλλὰ καὶ εὐκαιρίας μὴ παρουσιασθείσης, ἐκτραχηλίζονται πάλιν ἐκ φιλομουσίας κινούμεναι. Καὶ ἴσως μὲν πᾶς τις ἄλλος ψέξει τὴν τοιαύτην ὑπέρμετρον φιλομουσίαν, ἐγὼ ὅμως, καθὼς ζωγράφος, οὐδέποτε οὐδ' ἀπέτεινα, οὐδὲ θ' ἀποτείνω τοιαύτην τινα μομφὴν κατὰ τῶν Ἀμερικανίδων ἢ τῶν Ἀγγλίδων.

Ἄμὰ ἠγέρθημεν ἀπὸ τῆς τραπέζης, ἐνεφανίσθη ὁ Ἀρθούρος.

— Λοιπὸν, φίλτατε Ἀρθούρε, εἶπεν αὐτῷ ὁ ταγματάρχης, ἤρχισες νὰ σκέπτησαι ἂν πρέπη ἢ ὄχι νὰ δεχθῇς τὴν θέσιν ὀδηγοῦ ἡμῶν;

— Ἐννοεῖται, σὶρ Ἰάκωβε, καὶ μάλιστα ἐσκέφθην ἐπὶ πολὺ.

— Τί λοιπὸν ἀπεφάσισες, παιδί μου;

— Ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ σκεφθῶ καὶ πάλιν πρὶν προῶ εἰς τινα ἀπόφασιν.

— Εὐγε! εἶναι καὶ αὕτη μία ἀπόφασις, ἐν

ἐλλείψει ἄλλης καλλιτέρας. Βλέπω δὲ τώρα τῶν ὄντι οὐδὲν ἄμεινον τῆς σκέψεως ὑπάρχει.

Καταβάντες ἐν τούτοις διὰ τῆς μεγάλης κλίμακος ἐμποδίσθημεν εἰς τὸ περιστύλιον ὑπὸ αἰθιόπων κρατούντων σαρώματα ἐν σχήματι ἀνεμιστηρίων δι' ὧν ἤθελον νὰ καθαρίσωσιν, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, νὰ σαρώσωσι τὰ ἱμάτιά μας. Ἡ συνήθεια αὕτη μοι ἐφάνη λίαν ἀλλόκοτος. Ὅτε δὲ ἐξελθόντες ἐφθάσαμεν εἰς Broadway, ὅπερ ἐν Νεοβοράκῳ κατέχει τὸν τόπον τῶν Παρισίων βουλεβαρίων, ὁ Ἀρθούρος εἶπε πρὸς τὸν ταγματάρχην.

— ἔχει ὅμως καὶ τὰ ἄτοπά της.

Ὁ Ἀρθούρος ἀπήντα εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ σὶρ Ἰακώβου, εἰπόντος πρὸ πέντε λεπτῶν τῆς ὥρας, ὅτι οὐδὲν ἄμεινον τῆς σκέψεως. Καθ' ὅλον δὲ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάλειμμα ὁ Ἀρθούρος ἐσκέπτετο διὰ νὰ δώσῃ τὴν ἀνωτέρω ἀπόκρισιν.

Πρώτην ἐκκλησίαν ἐτύχουμεν τὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἥτις εἶναι καὶ ἡ ὠραιότερα πασῶν τῶν ἐν Νεοβοράκῳ· οἱ δὲ Νεοβορακινοὶ, μὴ ἰδόντες τοὺς ἐν Εὐρώπῃ καθολικοὺς ναοὺς, θεωροῦσι τὴν Ἀγίαν Τριάδα ἀριστοτέχνημα, καὶ ἐπιδεικνύουσι γαυριῶντες τὸ κωδωνοστάσιον αὐτῆς, ἔχον ὕψος διακοσίων ἐξήκοντα πέντε περίπου ποδῶν. Ἐγὼ ὅμως μόνον ἀξιοπεριέργον ἐν αὐτῷ εἶδον τὸν ἄμβωνα ὅστις μετεκινεῖτο, κυλιόμενος ἐπὶ μικροῦ σιδηροδρόμου κυκλοτεροῦς, κατὰ βούλησιν τοῦ ἱεροκλήρου. Ἐν Ἀμερικῇ πανταχοῦ ὑπάρχουσι σιδηροδρόμοι καὶ ἐντὸς αὐτῶν τῶν ναῶν.

— Κύριοι, εἶπεν ὁ Ἀρθούρος, σὰς γνωστοποιῶ ὅτι ὁ ἰδὼν μίαν ἐκκλησίαν, εἶδεν ἀπάσας, ὅχι μόνον ἐν Νεοβοράκῳ ἀλλὰ καὶ ἐν ὅλαις ταῖς ἠνωμέναις πολιτείαις, διότι ἐνταῦθα οἱ ἀρχιτέκτονες δὲν κουράζουσι πολὺ τὴν φαντασίαν των. ἐκτὸς τούτου αἱ ἐκκλησίαι, ἀνεγειρόμεναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ἰδιωτῶν χάριν κερδοσκοπίας, εἶναι ὠκοδομημέναι μετὰ μεγίστης φειδωλίας καὶ ἐπομένως κατὰ τὰ τρία τέταρτα εἶναι ξύλιναι, αἱ δ' ἐπίλοιποι σιδηραὶ ἢ λιθοκτιστοὶ. Ὅλαι δ' ἀνεξαίρετως ἔχουσι κύριον γνώρισμα κωδωνοστάσιον ἀπολήγον εἰς ὀξὺ καὶ οἱ μὲν Ἀμερικανοὶ ἀποκαλοῦσι τοῦτο Γοτθικὸν ρυθμὸν, ἐγὼ ὅμως βλέπω ὅτι εἶναι πιστοτάτη ἀπομίμεισις τοῦ σχεδίου τῶν ἐν τοῖς ζαχαροπλαστίοις κωνοειδῶν πλακούντων.

— Μὰς συμβουλευεῖς λοιπὸν, εἶπεν ὁ σὶρ Ἰάκωβος, νὰ παραιτηθῶμεν τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, ἀρκεσθέντες εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Ἀγίας Τριάδος.

— Τοιοῦτον πρᾶγμα δὲν εἶπον, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρθούρος, διότι αἱ ἐνταῦθα ἐκκλησίαι ναὶ μὲν εἶναι ὁμοιόμορφοι ἐξωτερικῶς, ἐσωτερικῶς ὅμως παρέχουσιν ὅψιν ποικίλην, ἐνίοτε δὲ καὶ περιεργότητα, κατὰ τὰς διαφόρους αἱρέσεις εἰς ἃς ἀνήκουσι. Δύνασθε δὲ νὰ ἐκλέξητε μεταξὺ τῶν ἐξῆς αἱρέσεων τῶν μοράβων, πρεσβυτεριανῶν, παγκοσμίων, Ἰουδαίων, ἀναμορφωτῶν, διαμαρτυρομένων, κουακέρων, λουθηρανῶν, ἐνωτικῶν, μυρμότων, ῥωμαίων, μεθοδικῶν, βαπτιστῶν, ἐπισκοπικῶν, μυλλεριτῶν, συνοδικῶν, σχακέρων, καλβινιστῶν, σουεδενβοργιανῶν, δουνκεριτῶν, βαχελοριανῶν, ἐλευθεροβαπτιστῶν, εἰρηνοβαπτιστῶν, βαπτιστῶν ἐν μετανοίᾳ, χριστιανῶν ἐλευθέρων, γλασσιστῶν διχοβαπτιστῶν, καθαροβαπτιστῶν, αὐστηροβαπτιστῶν, ἐνδοξοβαπτιστῶν, λαοβαπτιστῶν, βαπτιστῶν Σκώτων, βαπτιστῶν σιδηροχείρων, βαπτιστῶν ἐπταμερῶν, κυανοβαπτιστῶν, μελανοβαπτιστῶν, ἀναβαπτιστῶν, χριστιανῶν τῆς νίκης, ἀναμορφωτῶν γερμανῶν, ἀγγλικανῶν, ἀδελφῶν τῆς ἐνότητος, Βονελογιανῶν, Ρονγιανῶν, σκληριανῶν, βαλδαλιτῶν, σκανδομανιανῶν, συνενωτικῶν νέων, ἀρχαίων ῥωμανιανῶν, ἀδελφῶν τῆς ἐξορίας, ἀδελφῶν τῆς Πλυμούθης, ἀγαπημενιτῶν, λαοβαπτιστῶν, ἀφωνοβαπτιστῶν, τρεμόντων, ἀναπηδολυτρωτῶν, Ἑλλήνων, Ρώσων καὶ πολλοτάτων ἄλλων τῶν ὁποίων δυστυχῶς δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα τὰς ὀνομασίας. . . . Πόθεν λοιπὸν ἀγαπᾶτε ν' ἀρχίσωμεν;

— Ἡ ἐκλογὴ εἶναι δυσχερεστάτη, εἶπεν ὁ ταγματάρχης, καὶ φρονῶ ὅτι τὸ συνετώτερον εἶναι νὰ ἀναθέσωμεν αὐτὴν εἰς τὴν τύχην.

— Σκεφθῆτε πρότερον, ὑπέλαθεν ὁ Ἀρθούρος.

— Ἐσκέφθημεν ἄρκετὰ, ἀντεῖπεν ὁ ταγματάρχης, ἄγωμεν.

Καὶ ὅντως ἡ τύχη μᾶς ἐβοήθησεν, ὁδηγήσασα ἡμᾶς μετ' οὐ πολὺ εἰς ναὸν ἀνήκοντα εἰς μίαν τῶν μνημονευθεῖσων αἱρέσεων, αἵτινες εἶναι ἀμέτρητοι ἐν Ἀμερικῇ, καὶ ἰδοὺ τί ἐν αὐτῷ εἶδομεν.

Οἱ ἐκκλησιαζόμενοι πιστοὶ ἐκάθηντο εἰς στασίδια, καὶ ἀνέκρινον τὴν ἰδίαν αὐτῶν συνείδησιν οὐδεὶς δ' ἱερεὺς παρίστατο καὶ ἄκρα ἐπεκράτει σιγῇ. Περιμεινάντες ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας ἤρχισμας ν' ἀδημονῶμεν μὴ ὑποπτεύοντες τὸ γεννησόμενον, ὁ ταγματάρχης μάλιστα ἠτοιμάσθη ν' ἀπέλθῃ ἄλλ' αἰφνης εἰς τῶν αἱρετικῶν ἐγερθεὶς ἐκ τοῦ στασιδίου τοῦ ἀφῆκε μύχιον στεναγμόν. Πάραυτα δὲ σχεδὸν ἐγερθεὶς καὶ ἕτερος ἐστέναξε καὶ οὗτος ἐκ θαθέων καὶ τέλος πάντων, εἰς κατό-

πιν τοῦ ἄλλου, ἠγέρθησαν ὅλοι οἱ αἱρετικοὶ καὶ ἤρχισαν νὰ στενάζωσι μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμάτων τῶν. Τοὺς στεναγμοὺς διεδέχθησαν γοερά παράπονα καὶ τὰ παράπονα βροντώδεις γογγυσμοί· τινὲς μάλιστα τοὺς γογγυσμοὺς συνώδευον μετ' ἀπονενοημένων χειρονομιῶν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνόμισα τῇ ἀληθείᾳ ὅτι εὗρισκαμαι ἐντὸς φρενοκομείου. Βαθμηδὸν ὅμως οἱ γογγυσμοὶ καὶ οἱ στεναγμοὶ ἐπραῦνθησαν καὶ οἱ ὁμόθρησκοι ἐκάθηντο πάλιν ἐπὶ τῶν στασιδίων τῶν. Ἡ σιγὴ ἐπανῆλθε θαθεῖα, ὥς καὶ πρότερον, καὶ τὰ πρόσωπα ὅλων ἠκτινοβόλησαν ὑπὸ θείας εὐφροσύνης.

— Τί ἐσήμαινον αὐτά; ἠρώτησα τὸν Ἀρθούρον.

— Ἐσήμαινον ὅτι ἦλθον εἰς μετάνοιαν.

— Πῶς! εἶπεν ὁ σὺρ Ἰάκωβος, πρέπει τάχα νὰ μυκῶνται ὥς ταῦροι, διὰ νὰ ἔλθωσιν εἰς μετάνοιαν;

— Ἀλλέως δὲν γίνεται, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρθούρος, διότι παρ' αὐτοῖς ὁ ἐν σιγῇ μετανῶν θεωρεῖται σχισματικὸς, μιὰρὸς καὶ ἀνάξιος τῆς θείας ἀντιλήψεως.

Ἐξήλθομεν.

— Ἡ αἵρεσις τὴν ὁποίαν εἶδετε, εἶπεν ὁ Ἀρθούρος, δύναται νὰ ὀνομασθῇ τῶν *ταραχομεταροούντων*· θέλετε νὰ ἰδῆτε τώρα τοὺς τρέμοντας;

— Ἀκούεις ἐκεῖ! εἶπεν ὁ ταγματάρχης, μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως.

— Κεῖται ἐδῶ πλησίον ὁ ναὸς τῶν, ὑπέλαθεν ὁ Ἀρθούρος, τὸν γνωρίζω διότι πολλάκις τὴν Κυριακὴν ἐπεσκέφθην αὐτὸν μὴ ἠξέυρων τί ἄλλο νὰ πράξω κατὰ τοιαύτην ὥραν.

Εἰσήλθομεν εἰς ναὸν συσκευασμένον κατὰ τὸ καθολικὸν θρησκευμα. Πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἱερούργει εἰς ἱερεὺς.

— Ἠπατήθη, εἶπον εἰς τὸν ὁδηγόν μας, διότι αὐτὴ ἡ ἐκκλησία ἀνήκει εἰς τοὺς καθολικοὺς.

— Ἐχετε τῶντι δίκαιον, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρθούρος, οὐχ' ἥττον ὅμως δὲν ἠπατήθη καθ' ὁλοκληρίαν, διότι πρὸ ἐνὸς μόλις μηνὸς ὁ ναὸς οὗτος ἀνῆκεν εἰς τοὺς τρέμοντας.

Ἐξετάσαντες τότε, ἐμάθομεν ὅτι ὁ ἰδιοκτήτης τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης τὸ πρῶτον μὲν ἦτο ἱερεὺς λουθηρανὸς, ὕστερον δ' ἔγεινε πρεσβυτεριανὸς, κατόπιν ἐπισκοπικὸς, ἔπειτα τῶν τρεμόντων καὶ τελευταῖον τῶν καθολικῶν.

Μηδεὶς δ' ἐκπλαγῆτω ἐπὶ τῇ διαδοχικῇ ταύτῃ ἀλλαξοπιστίᾳ καὶ ἀρνησιθρησκείᾳ, διότι τὰ τοι-

αὐτὰ εἶναι συνήθη παρὰ τοῖς Ἀμερικανοῖς, οἵτινες ἀλλάζουσι θρησκείαν μετὰ μεγάλης ἀφελείας, δασάκις παρορμῶνται ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ὑπὲρ τινος νέας διδασκαλίας.

Ἐγὼ δὲ ὑποπτεύω ὅτι εἰς τὰς τοιαύτας ἀλλὰ-ξοπιστίας ὑποκρύπτεται ἐνίοτε καὶ τὸ συμφέρον, δασάκις μάλιστα, ὡς ἐν τῇ παρούσῃ περιπτώσει, ὁ συγκαλλάζων θρησκειομα ἱερεὺς τύχη ἰδιοκτη-της τῆς ἐκκλησίας ἐν ᾗ αὐτὸς ἱερουργεῖ.

Ἀλλὰ ταῦτα εἶναι ἀνεξιχνίαστα τῆς συνειδή-σεως μυστήρια, ἀφ' ὧν πρέπει ν' ἀπέχωμεν. Τὸ βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ εἰς τὰ ἀφο-ρῶντα τὴν θρησκείαν δὲν εἶναι παντάπασι προ-ληπτικοί· ἐπομένως θεωροῦσιν ὡς πρᾶγμα φυσι-κώτατον, λόγου χάριν, τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ναῶν πρὸς κερδοσκοπίαν, διὰ τοῦτο μετατρέπου-σιν αὐτοὺς ἐπὶ πληρωμῇ εἰς μουσουργεῖα, εἰς ἀ-ναγωνιστήρια ἢ εἰς ἐμπορικὰ χρηματιστήρια. Καὶ τοῦτο, διότι εἰς τὰς χώρας αὐτάς, πρέπει μετὰ λύπης νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ὁ θεὸς τῶν θεῶν εἶναι τὸ *doλλάριον*, πρὸ ὅλων κοινῶς λατρεύμενον!

Ἐν Νεοβοράκῃ οἱ ναοὶ τόσῳ πλησίον παρά-κεινται ἀλλήλων, ὥστ' ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἡ-μερας ἐπεσκέφθημεν πολλοὺς ἄλλους καὶ πρὸ πάντων ἕνα τῶν τρεμόντων, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀρθού-ρος μᾶς ἐσύστησεν ὡς περιεργότατον. Οἱ τρέμον-τες οὗτοι μόνιμον ἱεροκῆρυκα δὲν ἔχουσιν, ἀλλ' ὅστις αἰσθανθῇ ἑαυτὸν ἐμπνεόμενον ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἄρχεται τῆς διδασχῆς, καὶ οἱ ἄλλοι ὀφείλουσι νὰ τὸν ἀκροασθῶσι μέχρι τέλους. Διὰ νὰ κατορθώσωσι δὲ ὥστε νὰ κατέλθῃ ἐν αὐτοῖς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀφοῦ πρῶτον ἅπαντες ἀπὸ κοινοῦ δεηθῶσιν, ἀρχίζουσι νὰ τρέμωσιν ὥσθ' ἂν τις πλέον τῶν ἄλλων τρέμει, τόσῳ ἱκανώτερος γίνε-ται πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ θείου φωτός. Αἱ γυναῖκες συντρέμουσι μετὰ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ὁ καθολικὸς οὗτος τρόμος ἐκτείνεται ἕως οὗ τις τῶν ἀδελφῶν αἰσθανθῇ ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐμπνευσιν· τότε παύει διὰ μιᾶς ὁ τρόμος καὶ ὅλοι τὸν ἀκροάζονται ἐν σιγῇ. Περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ὅτι τὰ τρία τέταρτα τῶν οὕτω πως κατὰ φαντασίαν ἐμπνεομένων εἶ-ναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τετραγαγμένοι ἐγκέφαλοι, καὶ ὅτι φυσικῶς τῷ λόγῳ ἢ κατὰστα-σις τοῦ ἐγκεφάλου των ἐνεργεῖ μεγάλως καὶ ἐπὶ τῆς διδασχῆς των. Ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν ἐνεπνεύ-σθη ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μία γραῖα, αἱ δὲ ἀνοηταὶ καὶ αἱ ἀηδίαὶ τὰς ὁποίας εἶπεν ἀπέδει-ξαν ἐναργῶς ὅτι ἡ ταλαίπωρος δὲν εἶχε σώας τὰς φρένας.

Ἀπὸ τῶν τρεμόντων μετέβημεν εἰς τοὺς κουα-κέρους, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἠκούσαμεν τοὺς με-θοδιστὰς ψάλλοντας παραφώνως, καὶ ἀφοῦ προ-σεπαθήσαμεν πλὴν εἰς μάτην, ἕνεκα τῆς μεγάλης συρροῆς, νὰ εἰσέλθωμεν εἰς ναὸν καθολικόν, ἐν ᾧ ἐκκλησιάζονται ἀποκλειστικῶς Ἴρλανδοὶ ὑπηρέται.

Οἱ Κουάκεροι, βλάσφημον μὲν ἀποκαλοῦσι τὴν αἵρεσιν τῶν τρεμόντων, αὐτοὶ δὲ νομίζουσιν ὅτι πράττουσιν ἔργον εὐλαβὲς πίπτοντες προηγεῖς καὶ ἐγγίζοντες τὴν γῆν διὰ τῆς κοιλίας των, διὰ νὰ ἐμπνευσθῶσι τοιοιτοτρόπως ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύ-ματος. Ἀφοῦ τῶντονι τοποθετηθῶσιν αἱ κοιλῖαι των κατὰ γῆς ἐπὶ τινα λεπτὰ τῆς ὥρας, φωτί-ζεται διὰ μιᾶς ὁ νοῦς αὐτῶν καὶ ἀρχίζουσι τὴν διδασχὴν μετὰ θαυμασίας εὐγλωττίας.

Ἐξ ἀπάντων τῶν θρησκευτικῶν αἱρέσεων μόνον οἱ Κουάκεροι φέρουσιν ἐνδυμα ἰδιότυπον, ἐνῷ καὶ αὐτοὶ οἱ τῶν καθολικῶν ἱερεῖς ἐνδύονται ἀπαράλ-λακτα ὡς οἱ ἄλλοι λαϊκοί· μεταχειρίζονται δὲ πλατεῖας περισκελίδας, χονδρὰ ὑποδήματα, ἐπεν-δύτην μακρὸν, ἀλλὰ κοντόμεσον, καὶ πῖλον χα-μηλὸν καὶ πλατύγυρον· αἱ δὲ κουάκεροι παρεδέχ-θησαν τρόπον ἐνδυμασίας, ὁ ὁποῖος ἤθελεν κατα-στῆσαι δυσειδεστάτας ὅλας τὰς Ἀφροδίτας, ἐάν τὸν ἐφήρμοζον εἰς τὰ ἔργα των οἱ ἀρχαῖοι ἀγαλα-τοποιοί. Ἡ ἐνδυμασία τῶν κυριῶν τούτων συνί-σταται ἀναλλοιώτως εἰς μίαν ἐσθῆτα φαειόχρουν, βραχεῖαν καὶ στενὴν, εἰς ἕνα μικρὸν σιάλιον τετρά-γωνον, μόλις καλύπτει τοὺς ὤμους, εἰς κακόσχημα δερμάτινα ὑποδήματα, καὶ εἰς ἕνα πῖλον φαειόχρουν καὶ αὐτὸν, καὶ κατεσκευασμένον εἰς τρόπον ὥστε νὰ καθιστᾷ αὐτὰς ὅσον ἔνεστι δυσμόρφους.

Ἔτι δὲ χειρότερον εἶναι τὸ γεῦμα τῶν κουακέ-ρων, μονότονον καὶ ἀνούσιον, διότι συνίσταται ἀ-ναλλοιώτως εἰς ὀλίγα λαχανικὰ νερόβραστα καὶ ἀνάλατα καὶ εἰς τὸ τρισέβαστον *ρώσμπιφ*. Ἐνῷ ἡ ἀμερικανικὴ μαγειρικὴ ἐν γένει τείνει ὁσημέραι πρὸς τελειοποίησιν διὰ τῆς βοήθειας τῶν ξένων, ἡ κουακερικὴ τοῦναντίον ἐμμένει εἰς τὰς ὀπισθο-δρομικὰς ἀρχάς της, οὐδεμίαν καινοτομίαν παρα-δεχομένη. Ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ κουάκεροι δοῦλοι τῆς κοιλίας των δὲν γίνονται καὶ μάλιστα, καθὼς εἶδομεν, τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ σώματός των δὲν τὸ μεταχειρίζονται εἰμὴ διὰ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὸ ἅγιον πνεῦμα.

Ὁ σὶρ Ἰάκωβος μετὰ ταῦτα ἐξέφρασε τὴν ἐξῆς παρατήρησιν πρὸς τὸν Ἀρθούρον.

— Εἰς ὅσας ἐκκλησίας ἐπεσκέφθημεν, εἶπε, οὐδὲ ἕνα Αἰθίοπα εἶδον, καὶ ὁμῶς εἰς Νεοβοράκον

αἰθίοπες ὑπάρχουσιν ὄχι ὀλίγοι, καθόσον τοῦλάχιστον συμπεραίνω ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ξενοδοχείου.

Ἵπάρχουσι τῶντι ἄρκετοὶ μαῦροι, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρθούρος, ἀλλὰ δὲν εἶναι δεκτοὶ οὐδὲ εἰς τὰ ἐκκλησίας, οὐδὲ εἰς τὰ θέατρα, οὐδὲ εἰς τὰ λεωφορεῖα, οὐδὲ εἰς τοὺς σιδηροδρόμους, οὐδὲ εἰς τὰ ἀτμόπλοια, ὅπου οἱ λευκοὶ πρόσεύχονται, διασκηδάζουσιν ἢ ταξιδεύουσιν. Ἐπομένως ἔχουσιν ἰδιαιτέρας ἐκκλησίας, ἐν αἷς ἱεουργοῦσιν ἱερεῖς μαῦροι, καὶ ἰδιαιτέρα ἀμάξια εἰς τοὺς σιδηροδρόμους ὡς ἂν ἦσαν κύνες· θέατρον δὲ οὐδέποτε βλέπουσι καὶ τόσον σκάνδαλον παρέχει ἡ ἐντὸς θεάτρου παρουσία αἰθίοπος, ὅσον καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ νὰ ἐξασκήσῃ ὡς πολίτης τὰ ἐκλογικὰ του δικαιώματα, ἂν ποτε τῷ ἐγεννᾶτο τοιαύτη ἐπιθυμία. Ἐκτὸς τούτου δὲν ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ λάβωσι δημοσίαν τινα θέσιν, οὐδὲ ν' ἀσχοληθῶσι εἰς ὅντινα δῆποτε κλάδον τῆς βιομηχανίας, ὄχι· ἀλλ' ἡ ὑπηρετία πρέπει νὰ γίνωσιν ἢ κἀπηλοι, ἢ κουρεῖς. Οἱ ἐν Νεοβοράκῳ ἀπελεύθεροι μαῦροι ἔχουσιν ἰδίας συνοικίας—τὰς βυπαρτωτέρας καὶ ἀσχημωτέρας, ἐννοεῖται— ἰδιαιτέρας οἰκίας, ἰδιαιτέρᾳ λεωφορεῖα, ἐφ' ὧν μεγάλοις γράμμασι γέγραπται « *πρὸς χρῆσιν τοῦ κεχρωματισμένου λαοῦ* For colored people,» ἰδιαιτέρα νοσοκομεῖα καὶ ἰδιαιτέρᾳ τέλος νεκροταφεῖα, εἰς τὰ ὅποια εἰς λευκὸς, ἔστω καὶ ὁ κακουργότερος τῶν ἀνθρώπων, οὐδέποτε συγκατανεύει νὰ ἐναποθέσῃ τὰ ὅσῃα του, θεωρῶν αὐτὸ μεγίστην ἀτιμίαν. Καὶ ὅμως, τούτων οὕτως ἐχόντων, βλέπετε τοὺς βορείους Ἀμερικανοὺς ἐγκυχωμένους ὅτι δούλους αὐτοὶ δὲν ἔχουσι, καὶ γράφοντας καὶ ἐκφωνοῦντας καθ' ἑκάστην ὑπὲρ τῶν μαύρων θαυμασίους ῥητορικοὺς λόγους, ἐν οἷς διαλάμπουσιν αἱ ἀρχαὶ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς φιλανθρωπίας!

— Ἀπορῶ εἶπεν ὁ ἰάκωβος· πῶς ἐν χώρᾳ, οἷα ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ, ἐγκυχωμένη ὅτι εἶνε γενέτειρα τῶν ἐλευθεριῶν ἀπασῶν καὶ ἀπηλλαγμένη προλήψεων, πῶς εἶναι, λέγω, δυνατὸν ἐν τοιαύτῃ χώρᾳ φυλὴ δολόκληρος νὰ στενάξῃ, ὑπὸ τὸ βάρος δεσποτικοῦ ζυγοῦ καὶ ἀπανθρώπων προλήψεων! Ἐγὼ ἂν ἐγεννώμην μαῦρος ἤθελον τῇ ἀληθείᾳ προτιμῆσαι νὰ γίνω δούλος τῶν Νοτίων παρὰ ν' ἀπολαμβάνω τοιαύτην ἐλευθερίαν παρὰ τῶν Βορείων Ἀμερικανῶν, διότι ἂν ὄχι ἤθελον καὶ γνωρίζῃ ὅτι εἶμαι πράγματι δούλος, καὶ ὄχι ὀνόματι μόνον ἐλεύθερος.

— Τὸ λέγετε αὐτὸ, διότι δὲν ἠξεύρετε τί πά-

σχουσιν οἱ μαῦροι τῶν Νοτίων. Ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι ἂν ἤμην μαῦρος ἤθελον προτιμῆσαι νὰ ζῶ ἐν τῇ βορείᾳ Ἀμερικῇ, διότι ἐξ ὅλων τῶν κακῶν ὅσα μαστίζουσι τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ χερίστον πάντων εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ δουλεία. Δὲν λέγω ὅμως τοῦτο ὑπερχασιζόμενος τὴν πρὸς τοὺς μαύρους διαγωγὴν τῶν βορείων, διότι καὶ βάρβαρος εἶναι καὶ σκληρὰ καὶ πρὸ πάντων ἀντιφατικὴ πρὸς τοὺς ἐλευθεριωτάτους ἐντοπίους θεσμούς.

Ἀλλ' ἐὰν εἰς μαῦρος, ἠρώτησα τὸν Ἀρθούρον, πληρώσας τὸ ἀγῶγιον, εἰσέλθῃ εἰς τι λεωφορεῖον δυνάμει τίνος νόμου ἀποδιώκεται ἐκεῖθεν;

— Φαίνεται ὅτι ὑπάρχουσιν ἐπὶ τούτῳ νόμοι, καθόσον ἐφάνη ἐκ τίνος λίαν σκανδαλώδους δίκης γενομένης ἐσχάτως. Τότε ὁ Ἀρθούρος μᾶς ἐδιηγῆθη τὸ ἐξῆς ἐπεισόδιον.

Μία νέα μαύρη ἐγκυμονοῦσα εὗρεθείσα ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἠναγκασμένη νὰ μεταβῇ εἰς μεμακρυσμένον τι μέρος τῆς πόλεως καὶ καταβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ κόπου ἀπεφάσισε ν' ἀναβῇ ἐπὶ τίνος τῶν ἐκεῖ που σταθμευόντων λεωφορείων ὅθεν καθήσασα εἰς τὸ βάθος τῆς ἀμάξης ἀπέκρυψε τὸ πρόσωπόν της διὰ τοῦ μανδυλίου, ἵνα μὴ γνωρισθῇ.

Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὁ ὁδηγὸς τοῦ λεωφορείου δὲν παρετήρησε τὴν αὐδάδῃ ταύτην πράξιν, κατόπιν ὅμως ἀνακαλύψας τὸν δόλον, ἔστησε τοὺς ἵππους καὶ διέταξε τὴν μαύρην νὰ ἐξέλθῃ λέγων, ὅτι εἶναι ἀπηγορευμένη ἡ εἰς δημοσίους ἀμάξας εἰσοδος μαύρων.

— Εἶμαι πολὺ κουρασμένη εἶπεν ἡ ταλαίπωρος μαύρη, καὶ σὰς παρακαλῶ, ἂν ἡ παρουσία μου ἀτιμάξῃ τοὺς ἐντὸς τῆς ἀμάξης, ἐπιτρέψατέ μοι τοῦλάχιστον νὰ σταθῶ εἰς τὸ ἐξω μέρος, ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἐννοεῖται πληρωμῇ.

— Αὐτὸ δὲν γίνεται, ἀπεκρίθη ὁ ὁδηγὸς καὶ σὲ προσκαλῶ καὶ πάλιν νὰ καταβῇς.

Ἡ δυστυχὴς ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ, ἀλλὰ καταβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ κόπου, ἐπανεπέσεν ἐπὶ τοῦ καθίσματος. Τότε ὁ ὁδηγὸς, κωφεύων εἰς πᾶν αἰσθημα εὐσπλαγχνίας, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ λεωφορείου διὰ νὰ τὴν καταβιβάσῃ διὰ τῆς θύρας, καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνη ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ της ἠναντιοῦτο καὶ δακρύουσα ἐπεκαλεῖτο τὸ ἔλεος τῶν παρακαθημένων, ὁ θάνατος ἐκεῖνος ἄνθρωπος, παροξυνθεὶς διὰ τὴν ἀντίστασιν, καὶ ἐνθαβρυνθεὶς ἴσως ἐκ τῆς ψυχρᾶς ἀδιαφορίας τῶν ἄλλων, ἔδραξεν αὐτὴν ἀπὸ μέσον τοῦ σώματος καὶ τὴν ἐσφενδύ-

νισεν ἐπὶ τῆς λιθοστρώτου ὁδοῦ, ἔνθα κατέπεσεν ἄπνους, μεθ' ὃ διέταξε τὸν ἀμαξήλατον νὰ κενθήσῃ τοὺς ἵππους.

Ἐκ τῆς πτώσεως ἐκείνης ἡ ἀθλία γυνὴ ἔφθασεν εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον· ἀπέβαλε καὶ τὸ μὲν βρέφος ἀπέθανε· αὐτὴ δ' ἔμεινε κλινήρης ἐπὶ δύο μῆνας. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς καθημερινῆς ἐργασίας καὶ μόνης ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐνήγαγε τὸν ὁδηγὸν τοῦ λεωφορείου, ἐξαίτουμένη τὴν ὀφειλομένην ἀποζημίωσιν.

Ὁ δὲ ὁδηγὸς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡμολόγησε τὰ πάντα, προσθέσας, ἀντὶ ἄλλης δικαιολογίας, ὅτι οὐδόλως παρέβη τὸν νόμον ἐξασκήσας τὰ ὑπ' αὐτοῦ παραχωρούμενα δικαιώματα.

Τότε ὁ προεδρεύων τοῦ δικαστηρίου ἐξεφώνησε πρὸς τοὺς ἐνόρκους τὸ ἀκόλουθον λογίδριον πρὶν ἀναθέσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος.

« Συμπολιταί !

« Ἐχω χρέος νὰ σᾶς ἐξηγήσω τὸν νόμον. Οἱ μαυροὶ δὲν ἀπολαμβάνουσιν ὅσα δικαιώματα ἀπολαμβάνουσιν οἱ λευκοί. Ὅθεν ἡ ἐνάγουσα, ἡ ἀνέκουσα εἰς τὴν αἰθιοπικὴν φυλὴν, δὲν εἶχε δικαίωμα ν' ἀναβῇ εἰς τὸ λεωφορεῖον, τοῦναντίον δὲ ὁ ὁδηγὸς ἐδικαιούτο πάντως νὰ τὴν ἀποδιώξῃ ἐκεῖθεν ὑπακούων εἰς τὰς διατάξεις τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἔπραξε δὲ κάλλιστα ἡ ἐταιρία τῶν λεωφορείων εἰσαγαγοῦσα τοιοῦτον κανονισμόν δι' οὗ λυτρούμεθα, σεῖς τε καὶ ἐγώ, τῆς ἀνάγκης νὰ παρακαθήμεθα μετὰ αἰθίοπων. Ἐν δὲ καὶ μόνον τώρα ζήτημα δύναται νὰ διασιῇ τὰς πεποιθήσεις ὑμῶν· ἐννοῶ τὴν βίαν ἥτις ἐγένετο κατὰ τῆς γυναικὸς ταύτης, ἐπενεγκοῦσαν δυσάρεστους εἰς αὐτὴν συνεπείας· ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο ἀποκρίνομαι ὅτι, ἔπαθεν μόνον καὶ μόνον ἕνεκεν τῆς ἐπιμονῆς τῆς, ἐπομένως αὐτὴ ἑαυτὴν πρέπει νὰ μέμφηται δι' ὅσας πληγὰς ἔλαβεν. Ὁ παρανομῶν τιμωρεῖται, πᾶς δὲ καλὸς πολίτης πρέπει νὰ σέβηται τοὺς νόμους τοὺς τιμωροῦντας τοὺς μαύρους, ὅσοι ἐπιχειροῦν νὰ σφατερισθῶσιν ἀποκλειστικὰ τινὰ προνόμια τῶν λευκῶν, διότι οἱ νόμοι οὗτοι βασίζονται ἐπὶ τῶν ἀκραδάντων ἀρχῶν τῆς δικαιοσύνης, τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ. »

— Τοιοῦτος μιταρὸς λόγος, εἶπεν ὁ σὺρ Ἰάκωβος καταντᾶ σχεδὸν ἀπίστευτος.

— Καὶ ὅμως ἐξεφωνήθη, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρθούρος καὶ οἱ ἐνόρκοι μετὰ βραχείαν σύσκεψιν τὸν μὲν ὁδηγὸν ἐκήρυξαν ἄθωον, τὴν δὲ ταλαίπωρον μαύρην καταδικάσαν εἰς τὰ ἐξοδα τῆς δίκης.

Διέλειμμα σιωπῆς διεδέξατο τὴν λυπηρὰν ταύτην διήγησιν τὴν ἐναργῶς ἀποδείξασαν εἰς τὸν ταγματάρχην καὶ εἰς ἡμᾶς ὅποσον ἄδικοι καὶ σκληροὶ προλήψεις κατὰ τῆς αἰθιοπικῆς φυλῆς ἐνυπάρχουσιν εἰς τὰ βόρεια καὶ νότια ὠσαύτως κράτη τῆς Ἀμερικανικῆς συμπολιτείας.

— Αἰωνίως λοιπὸν, εἶπεν ὁ ταγματάρχης, θὰ ἐπιζῇ ἡ θάρβαρας αὕτη διάκρισις μεταξὺ πλασμάτων τοῦ αὐτοῦ θεοῦ, διαφερόντων μόνον κατὰ τὸ χρῶμα, καὶ αἰωνίως ἡ αἰθιοπικὴ φυλὴ θὰ εἶναι δούλη τῆς Καυκασίας ;

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην διέβη νεκρικὴ πομπή, προηγουμένης πολυοργάνου μουσικῆς καὶ ἐπομένων διακοσίων σχεδὸν ἀνθρώπων φερόντων ἑμβλημα ὁμοιόμορφον εἰς τὴν κομμοιοδόχην τῶν ἐνδυμάτων των. Ἦτο δὲ σωματεῖον, ἐξ ὧν ἐρύθει ἡ Ἀμερικὴ, ἀποδίδον τὰς τελευταίας τιμὰς εἰς ἕν τῶν μελῶν τοῦ ἐστάθημεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ παρατηρήσωμεν, ἀφοῦ δὲ διήλθε,

— Ὅχι, εἶπεν ὁ Ἀρθούρος, θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, καὶ ταχέως ἐλπίζω, καθ' ἣν τὸ ἀσεβὲς ἐπίθετον *δοῦλος* δὲν θὰ ἔχῃ πλέον σημασίαν καὶ θὰ καταντήσῃ ἀπλὴ ἀνάμνησις λυπηρὰ καὶ ταπεινωτικῇ.

Ὡς βλέπετε, ὁ Ἀρθούρος ἀπεκρίνατο καὶ πάλιν μετὰ ὥριμον σκέψιν εἰς τοὺς λόγους τοῦ ταγματάρχου.

— Κύριοι, προσέθηκεν ὁ ὁδηγὸς μας, μετὰ τὸ δῶμα εἶναι καλὴ ἡ κωμωδία. Ἰδοὺ ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς θύρας μιᾶς τῶν αἰθιοπικῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς ἱερουργοῦσιν ἱερεῖς αἰθίοπες. Ἄς εἰσέλθωμεν τὸ θέαμα εἶναι περίεργον, καὶ μάλιστα ἂν ἦναι ἡ ὥρα τῆς διδασχῆς.

Ἄμα εἰσῆλθωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην τὴν ὑπὸ μαύρων ὑπερπληρωμένην, μία τις ὁσμὴ καὶ ἀλλόκοτος καὶ ἀνυπόφορος, ὁσμὴ οἰκεία τῇ αἰθιοπικῇ φυλῇ, μᾶς προσέβαλε διὰ μιᾶς καὶ μᾶς ἐξάλισε. Πολλάκις ἔκτοτε μοὶ ἐπῆλθε κατὰ νοῦν ἡ ὑποψία μήτοι ἡ ἀηδὴς ἐκείνη ἀποφορὰ εἶναι ἡ πρώτη ἀφορμὴ τῆς κατὰ τῶν μαύρων ἀποστροφῆς τῶν λευκῶν. Ὅπως ἂν ἔχῃ εἶναι τῶν αὐτῶν ἀντόχημα θάσσανος νὰ εὐρίσκειται τις εἰς τὸ αὐτὸ μέρος κεκλεισμένος μετὰ μαύρων, καὶ δὲν ἤξεύρω πῶς ἡμεῖς ἀντέσχομεν. Ἐννοεῖται ὅτι ἐχρειάσθη μεγάλη γενναιότης, βοηθεία τῆς ὁποίας ἐφράξαμεν τὰς ρίνας ἡμῶν καὶ ἐθεασάμεθα τὰ περιγεγόμενα.

Ἡ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν τῶν λευκῶν ἔξωσις τῶν μαύρων καὶ ἡ κατ' αὐτῶν τοσαύτη περιφρόνησις ἐνέβαλεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δυστυχῶν τούτων τὴν

φοβερὰν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς καὶ μόνου Θεοῦ· ὅθεν φαντάζονται ὅτι ἐκάστη φυλὴ ἔχει ἴδιον Θεὸν καὶ ἐπομένως ὅτι ὑπάρχει ἰδιαιτέρως παράδεισος καὶ ἰδιαιτέρα κόλασις διὰ τοὺς μαύρους καὶ ζωγραφίζουσι μαύρους τοὺς ἁγίους δι' ὧν ἐπικαλοῦνται τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν, μὴ ἐμπιστευόμενοι εἰς τὴν ἀμεροληψίαν τῶν λευκῶν ἁγίων. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ θρησκευμὰ τῶν ἔχει τι ἀλλόκοτον καὶ φαντασιώδες, καθὼς ἡ ὁμιλία καὶ αἱ ἄλλαι πράξεις τῶν· τοῦτο δὲ ἐνόησα ἰδὼν τὸν ἱερουργοῦντα μαῦρον ἱερέα ὅστις μετὰ πολλοὺς ἀκατανοήτους ἐλιγμοὺς ἤρχισε νὰ τρέμη, ἀναιμινγῶν οὕτω τὸ θρησκευμα τῶν τρεμόντων μετὰ τῶν λουθηρανῶν, εἰς ὃ καὶ ἤξiou ὅτι ἀνῆκεν ὁ ναὸς ἐν ᾧ ἱερούργει. Ἀφ' οὗ λοιπὸν διὰ τοῦ τρόμου τῶν μελῶν τοῦ σώματος ἀρκούντως φαίνεται, ὁ μαῦρος ἐνεπνεύσθη, ἀνέβη ἐπ' ἄμβωνος οἱ δὲ πιστοὶ ἤρχισαν νὰ γελῶσι καὶ νὰ τρίβωσι τὰς χεῖρας εἰς σημεῖον μεγάλης χαρᾶς.

— Σιωπῇ, ἀδελφοί μου, εἶπεν ὁ ἱεροκῆρυξ, θὰ ἀρχίσω.

— Σιωπῇ, σὰς λέγει, δὲν ἀκούετε! ἐπ' ἀνέλαθεν εἰς ἕκαστος τῶν μαύρων ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ἄλλους, ἐσεῖς ἐγαλάσατε τὸν κόσμον ἀπὸ ταῖς φωναῖς.

— Ἐγὼ δὲν εἶπα τίποτε, ἀνέκραξεν εἰς γέρον μαῦρος δυσαρεστηθεὶς.

— Ἐγὼ ποτὲ μου δὲν 'μιλῶ, εἶπε μία μαύρῃ· οἱ φωναλάδες εἶναι ποῦ θέλουν νὰ σιωπαῖν οἱ ἄλλοι.

— Σιωπῇ δὰ, σιωπῇ! ὑπέλαθεν ὁ ἱεροκῆρυξ, ἔτσι δὲν θὰ τελειώσωμεν ὡς αὔριον.

Τέλος πάντων ἡ σιγὴ θαυμηδὸν ἐπεκράτησε καὶ ὁ ἱεροκῆρυξ ἤρχισε τὴν ὁμιλίαν του.

Χαριζόμενος εἰς τοὺς ἀναγνώστας μου παραλείπω τὸ ζήτηρικὸν τοῦτο ἀριστοῦργημα καὶ μόνον παραθέτω τὸ ἀπόσπασμα ἐκεῖνο ἐν ᾧ ὁ ἀκάματος ῥήτωρ ἐξωγράφισε μετὰ νευμάτων καὶ μορφασμῶν ἀπεριγράφτων τὰ γόητρα τοῦ παραδείσου καὶ τὰ βάσανα τῆς κολάσεως.

« Ἡ κόλασις ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, εἶπεν, εἶναι τόπος τρομερωτάτων βασάνων· ἐκεῖ εἶναι παγωμένα ὅλα καὶ ἀδιακόπως χιονίζει ἐπάνω εἰς τοὺς γυμνοὺς ὤμους τῶν ἀμυρτωλῶν. Ἐκεῖ δὲν ἔχει ἄλλο παρὰ δεμάτια θαμβακίου, σάκκους γεμάτους καφῆ, καὶ κάσαις γεμάταις ζάχαρι, τὰ ὅποια ὁ δικαιοκρίτης Θεὸς κατεδίκασε τοὺς κολασμένους νὰ φορτώνουν ἀδιακόπως εἰς τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια ποτὲ δὲν γεμίζουν! Εἰς τὴν κό-

λασιν εἶναι τὰ μεγαλήτερα βάσανα καὶ ἡ μεγαλήτεραις συμφοραῖς! Ἐκεῖ, διὰ νὰ μὴν πολυλογῶ, εἶναι δουλειά, χωρὶς ἀνάπαυσιν μετὰ κρύου καὶ ἀδιάκοπη παγωνιά!

Ταῦτα ἀκούσαντες πολλοὶ τῶν μαύρων ἐφρύαξαν καὶ ἐμόρφασαν ἐλεεινῶς.

— Ἀλλὰ πόση εὐτυχία σὰς περιμένει, ἐξηκολούθησεν ὁ ῥήτωρ, καὶ πόση χαρὰ, ἂν, ἀντὶ νὰ τιμωρηθῇς μετὰ τὰ βάσανα τῆς κολάσεως, ἀπολαύσετε τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ!

Ἡ ὄψις τῶν μαύρων εἰς τὸ νέον τοῦτο ἄκουσμα ἐφαιδρύνθη πάλιν διὰ μιᾶς ὑπὸ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου, καὶ ἐκ τῶν χειλέων πολλῶν ἐξ αὐτῶν διέφυγε γέλως ἄκρατος καὶ σπασμωδικός, οὗ συμμετέσχεν ἐν μέρει καὶ ὁ ἱεροκῆρυξ.

— Εἰς τὸν παράδεισον, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ἐξηκολούθησε λέγων, εἶναι πάντοτε ζέστη, ἀπ' ἐκεῖναις τὰς ὥραις ζέσταις ὅπου καρποφοροῦν ἡ χώραις τῆς πολυκαπημένης μας Ἀφρικῆς, καὶ ὅπου κάμνουν τὴν Σενεγάλην νὰ ᾔηται παράδεισος τῆς γῆς· μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι, εἰς τὸν παράδεισον τοῦ οὐρανοῦ ἡ ζέστη εἶναι ἀκόμῃ πλέον δυνατὴ καὶ ποτὲ ἐκεῖ δουλειὰ δὲν ἔχει.

— Τί καλὰ! τί καλὰ! ἀνέκραξαν τινὲς τῶν μαύρων χειροκροτοῦντες.

— Θὰ σιωπήσετε, ἀνόητοι! εἶπε μία γραῖα μαύρῃ ἐγερθεῖσα ἐκ τοῦ θρανίου τῆς,

— Κάθησε κάτω! κάθησε κάτω! ἀνεβόησαν οἱ ἄλλοι, σὺ μὰς διακόπτεις.

— Ψέμματα! ἀπεκρίθη ἡ μαύρῃ· ἐκεῖνος ἐκεῖ φωνάζει, ὅχι ἐγὼ.

— Ἐγὼ;

— Ἐσὺ, ναί.

— Θὰ βουβαθῇς, παληόγρια!

— Νὰ χαθῇς βρωμο-ἀράπη!

— Σιωπῇ! σιωπῇ! ἀνέκραξαν πανταχόθεν, δὲν ἀκούομεν.

Ὁ ἱεροκῆρυξ ἀνέλαβε πάλιν τὸν λόγον.

— Εἰς τὸν παράδεισον, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, οὔτε καφφέδες, οὔτε ζάχαρες, οὔτε θαμβάκια ἔχει, οὔτε πλῆξ διὰ φόρτωμα. Ἐκεῖ οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Κυρίου μαῦροι τρώγουν καθημερινῶς τὰ καλλίτερα φασουλικά μαγειρευμένα μετὰ λαρδί ἀθάνατο, ὅπου δὲν ἔχει σύγκρισιν μετὰ τὰ καλλίτερα λαρδιά τοῦ κόσμου τούτου.

Πολλοὶ τῶν μαύρων ἤρχισαν τότε νὰ λήξωσι τὰ χεῖλη, ἐνῶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν διέλαμπον ὑπὸ χαρᾶς· ἡ δὲ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα γραῖα ἠγέρθη

καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς ἐδρας τῆς, ἀλλ' ὁ ἱεροκῆρυξ διὰ νεύματος τὴν διέταξε νὰ καθήσῃ.

— Παραβάλλετε λοιπὸν, ἀδελφοί μου, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τὴν κόλασιν μὲ τὸν ἀδιάκαπον πάγον καὶ τὰ χιόνια μὲ τὰ θαμβάνια, ταῖς ζάχαρες, τοὺς καφέδες, ὅπου πρέπει νὰ τὰ κουβαλῆτε μέσα καὶ νύκτα εἰς πλοῖα καὶ ποτὲ νὰ μὴ γεμίζουσιν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὸν παράδεισον μὲ ταῖς εὐμορφίαις του, μὲ τὴν παντοτεινὴν ζέσπην, μὲ ταῖς καθημεριναῖς διασκέδασας, καὶ μὲ τὰ νόστιμα ἐκεῖνα φαγητά, ὅπου νὰ τρώγετε καὶ νὰ γλύφετε τὰ χεῖρά σας.

— Λαρδί μου! λαρδί μου! ἐφώνησεν ἀφελῶς εἰς μαῦρος, εἰς τὸν ὁποῖον φαίνεται ὑπερήρεσεν ὁ παράδεισος.»

Δὲν γράφομεν ὑπερβολάς, διότι ὅσα δὴποτε καὶ ἂν πλάσῃ ἡ φαντασία εἶναι πάντοτε κατώτερα τῶν ἀληθῶς συμβαίνοντων ἐν ταῖς ἱεροτελεστείαις τῶν μαύρων. Διότι ὅχι μόνον ἡ ἀγωγὴ αὐτῶν παραμελεῖται εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ φυλὴ διανοητικῶς εἶναι κατωτέρα τῆς λευκῆς, καὶ διὰ τοῦτο αἱ διενέξεις καὶ λογομαχίαι οὐδέποτε μεταξὺ αὐτῶν ἀπολείπουσιν. Εἰς τοιοῦτον μάλιστα θαυμὸν πολλάκις φθάνουσιν, ὥστε ὁ ἱεροκῆρυξ μὴ δυνάμενος νὰ καταπαύσῃ τὰς πολυτάρχους συζητήσεις τῶν περιέβη τὸν ἄμβωνα καὶ τὴν ἐτέραν τῶν κνημῶν μετεωρίσας, στενωρίζα τῇ φωνῇ ἐπέταττε σιωπὴν, συνοδεύων τοὺς ὀργίλους λόγους δι' ἀκαταπάστων χειρονομιῶν.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΦΕΝΙΜΟΡΟΣ ΚΟΥΠΕΡ

Ὁ Φενιμόρος Κούπερ ἐγεννήθη τὴν 15 Σεπτεμβρίου 1789 ἐν Βούρλιγκτων τῆς ἐν Ἀμερικῇ Νέας Ὑόρκης. Περαιώσας τὰ ἐγκύκλια μαθήματα εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ναυτικὸν ὡς δόκιμος (midshipman) διὰ τὸν πρὸς τὰς περιηγήσεις ἑρωτά του μάλλον, ἢ τὴν πρὸς τὴν ναυτικὴν κλίσιν. Αἱ κατὰ τὸ ναυτικὸν στάδιον ζωῆραι ἐντυπώσεις ἐπηρέασαν τὰ μάλιστα τὸν νεανίαν Κούπερ, ἀργότερον πολλὰ τοιοῦτου εἶδους ἀντικείμενα πραγματευθέντα ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων οἰκειωθεὶς μετὰ τοῦ Ὀκσεανοῦ περιέγραψεν, ὡς οὐδεὶς ἕτερος, τὰς ὑψηλὰς ἐντυπώσεις καὶ τὰ ποικίλα θεάματα τοῦ

ῥωμαντικοῦ ἐκείνου βίου. Ἐνταῦθα διοράται τὸ μεγαλύτερον τοῦ Κούπερ πλεονέκτημα· ὁ ὠκεανός, αἱ θαυμάσιαι καὶ τρομεραὶ αὐτοῦ φάσεις, ὁ βίος τοῦ παλαιόντος πρὸς τὸ μέγα στοιχείον ναύτου, ἡ προσήλωσις καὶ ὁ φόβος, ἡ ἀπόλαυσις καὶ ἡ πάλιν αὐτοῦ, ἡ ἄπειρος ποικιλία τῶν εἰδῶν, διεγράφησαν θαυμασίως ὑπὸ τοῦ Κούπερ.

Ἐν 1810 ἐγκατέλιπε τὴν ναυτικὴν ὑπηρεσίαν μετ' ὀλίγον ἐνυμφεύθη καὶ κατεστάθη ἐν πρώτοις μὲν εἰς Βίγκεστερ πλησίον τῆς Νέας Ὑόρκης, ἔπειτα δὲ διαρκῶς εἰς Κούπερστον θελκτικὴν διαμονὴν ἀνέγκουσιν εἰς τὸν πατέρα του καὶ κειμένην ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς λίμνης Ὀτσεγάς. Λόγοι ὑγείας τὸν ἠνάγκασαν ἵνα περιέλθῃ ἐν ἔτει 1826 τὴν Εὐρώπην, καὶ μετὰ μικρὰν ἐν Ἀγγλίᾳ διαμονὴν διωρίσθη πρόξενος τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν εἰς Λυόν· Ἀργότερον μετέβη εἰς Ἀρέσδην, καὶ ἀφοῦ διῆλθε τὴν Ἑλβετίαν καὶ Ἰταλίαν ἐπανῆλθεν εἰς Ἀμερικὴν (1831.)

Τὸ πρῶτόν του μυθιστόρημα ἡ *Προσοχὴ* δὲν ἐφάνη ὑποσχόμενον πολλὰ περὶ τοῦ τέως ἀφανοῦς Κούπερ. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (1824) ἐδημοσίευσεν τὸν *Κατάσκοπον* (The Spy), εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἐπιφανὴς μυθιστοριογράφος ὀφείλει τὴν πρώτην φήμην του. Μετὰ τὴν δημοσίευσιν πολλῶν ἄλλων μυθιστορημάτων ἔγραψεν ἐν ἔτει 1826 τὸν *Τελευταῖον τῶν Μοϊκανῶν* (The last of the Mohicans) γενικῶς θεωρούμενον ὡς τὸ ἀριστοῦργημα του. Ἰδοὺ τί λέγει περὶ τούτου ὁ Labedollière, ὅταν περιγράφῃ τὰ ἔθνη τῆς πατρίδος του, ὅταν εἰκονίζῃ τὴν πάλιν τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τῆς ἀγρίας καταστάσεως, ὅταν μεταφέρῃ τὸν ἀναγνώστην ἐν μέσῳ τῶν παρθένων τῆς Ἀμερικῆς δασῶν, τότε ὁ Κούπερ εἶν' ἀληθῶς ὑπέρτερος πάντων ὡς μυθιστοριογράφος καὶ περιγραφικὸς ποιητής. Ὁ τελευταῖος τῶν Μοϊκανῶν εἶναι ἀριστοῦργημα, κλασικὸν καταστὰν εἰς ὅλας τὰς εὐρωπαϊκάς γλώσσας. Εἶνε ἐκ τῶν ἔργων ἐκείνων, ἅτινα ἀπὸ τῆς ἐμφανισεώς των καθίστανται δημοτικὰ ἀναγιγνωσκόμενα καὶ ἐκτιμώμενα ὑφ' ὅλων τῶν κλάσεων, καὶ μεταβιβάζόμενα, ὡς ἀφθάρτα μνημεῖα, εἰς τὰς μελλούσας γενεάς.

Ὁ Κούπερ, ἀφοῦ ἔγραψε καὶ πολλὰ ἕτερα μυθιστορήματα ἀπέβησε τὴν 14 Σεπτεμβρίου 1854 εἰς τὸ ἐν Κούπερστον κτῆμά του. Ὀλίγας μετὰ τὸν θάνατόν του ἡμέρας, συνέστη ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Βασιγκτῶνος Ἴρβιγγ, πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ μνημείου του.

Τὰ μυθιστορήματα τοῦ Κούπερ μετεφράσθη